

URZĄD STATYSTYCZNY W POZNANIU

Opracowania sygnałne

Data opracowania: sierpień 2009

Kontakt: e-mail: uspoz@stat.gov.pl
tel.: 061 2798320; 061 2798325<http://www.stat.gov.pl/poznan>

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM W LATACH 2000–2008

Reprezentacyjne badanie budżetów gospodarstw domowych jest podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. o poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia oraz o wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania. W 2008 r. w Wielkopolsce badaniem objęto 3141 gospodarstw domowych (podobnie jak w 2007 r. i o 23,8% więcej niż w 2000 r.), tj. 8,4% wszystkich gospodarstw zbadanych w kraju. Wyniki prezentowane w tym opracowaniu ustalono na podstawie oświadczeń osób biorących w nim udział. W 2008 r. wielkopolskie gospodarstwa domowe składały się przeciętnie z 3,16 osób (3,27 w 2007 r.); w kraju – 2,94 (3,00 w 2007 r.).

TABL. 1. OGÓLNE DANE O GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2007	2008
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	2536	2903	3144	3141
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	3,33	3,33	3,27	3,16
w tym:				
pracujących	1,20	1,22	1,33	1,30
pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i świadczenia z pomocy społecznej	0,90	0,86	0,85	0,85
w tym emeryturę lub rentę	x	0,71	0,73	0,72
pozostających na utrzymaniu	1,19	1,19	1,04	0,96

Decydujący wpływ na poziom życia członków gospodarstw domowych ma dochód rozporządzalny¹, który jest przeznaczony na bieżące wydatki oraz na przyrost oszczędności.

W 2008 r. przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim wyniósł 1018,51 zł i był niższy od wartości dla kraju o 27,01 zł. W porównaniu z rokiem 2000 kwota dochodów rozporządzalnych na osobę w Wielkopolsce zwiększyła się o 68,4%, przy średnim wzroście w kraju o 71,2%, a w stosunku do roku 2007 odpowiednio o: 14,5% i 12,5%. Przyrost poziomu dochodów gospodarstw domowych związany jest przede wszystkim ze wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (o 9,5% w stosunku do roku poprzedniego; w kraju – o 10,3%) oraz przeciętnych emerytur i rent pracowniczych (o 9,6%; w kraju o 9,2%), a także emerytur i rent rolników indywidualnych (o 5,3%; w kraju o 5,4%).

¹ **Dochód rozporządzalny** obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej – oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najmniejszej, ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz ze świadczeń pomocy społecznej), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

Na wyższy niż w 2007 r. poziom dochodów ma także wpływ spadek stopy bezrobocia rejestrowanego (w grudniu 2008 r. wynosiła ona 6,4% wobec 7,8% w analogicznym okresie 2007 r.; w kraju odpowiednio: 9,5% wobec 11,2%).

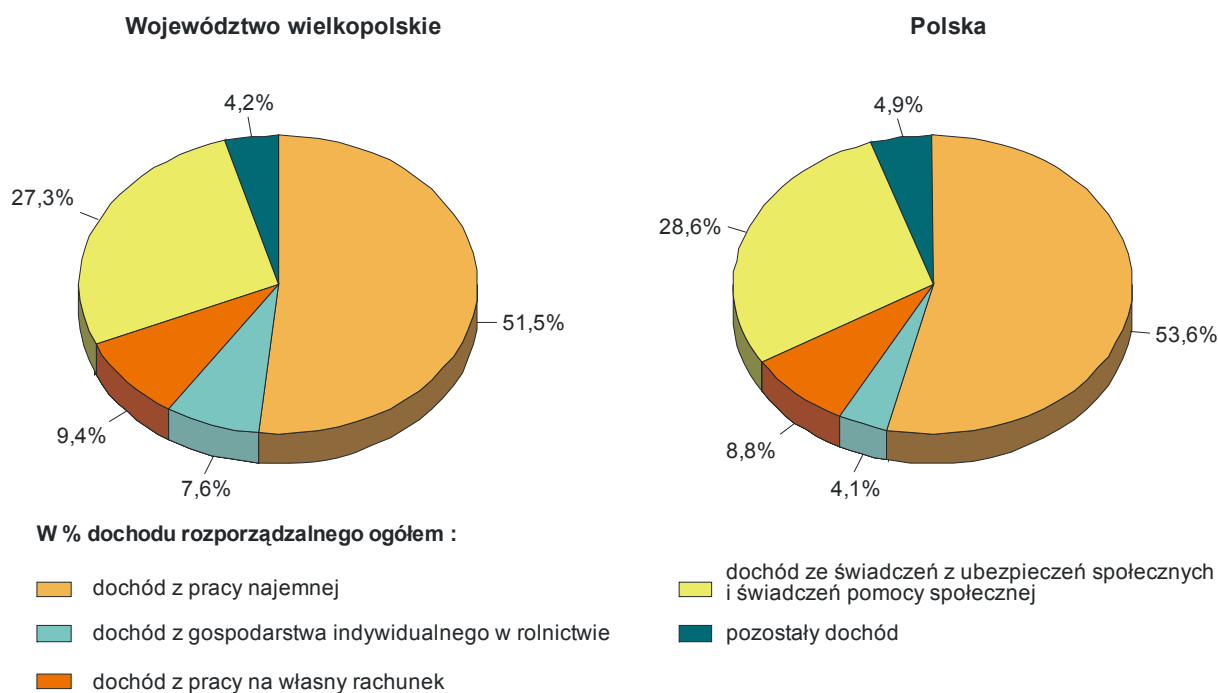
Relatywnie najbardziej, w porównaniu z analogicznym okresem 2007 r., zwiększył się dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie (o 21,0%) oraz z pracy na własny rachunek (o 20,6%), w mniejszym zaś stopniu dochód z pracy najemnej (o 14,9%) oraz ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej (o 10,5%).

W strukturze dochodu rozporządzalnego gospodarstw domowych dominują dochody z pracy najemnej oraz ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej. W 2008 r. ich udział wynosił odpowiednio: 51,5% i 27,3% (w kraju 53,6% i 28,6%).

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2007	2008
	na 1 osobę w zł			
Dochód rozporządzalny	604,91	738,61	889,52	1018,51
w tym:				
z pracy najemnej	284,49	342,24	456,51	524,55
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	48,49	55,26 ^a	63,76 ^b	77,18
z pracy na własny rachunek	59,64	62,53	79,09	95,37
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej	185,64	237,91	252,18	278,60
Dochód do dyspozycji	587,26	712,18	862,74	988,04

a, b Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 13,76%, b – 14,57%.

PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG ŹRÓDEŁ JEGO POZYSKIWANIA W 2008 R.

Przeciętne miesięczne nominalne wydatki gospodarstwa domowego na osobę w 2008 r. w województwie wielkopolskim wyniosły 839,56 zł (w kraju 904,27 zł) i były o 11,5% wyższe aniżeli przed rokiem i o 44,5% wyższe od poziomu osiągniętego w 2000 r. (w kraju, odpowiednio: wyższe o 11,6% i o 50,8%). Wzrost wydatków spowodowany był wzrostem cen znacznej ilości towarów – zwłaszcza żywności i transportu, ale także dużym wzrostem wynagrodzeń, przez co towary stały się atrakcyjniejsze.

Stosunek przeciętnych miesięcznych wydatków na osobę do dochodu rozporządzalnego w Wielkopolsce w 2008 r. kształtował się na poziomie 82,4% i był o 4,1 pkt. niższy od takiej relacji w kraju (86,5%). W 2000 r. stosunek ten wynosił 96,0%, co pozwala wnioskować, że wielkopolskie gospodarstwa domowe coraz więcej pieniędzy przeznaczają na oszczędności.

W 2008 r. przeciętne realne wydatki na towary i usługi konsumpcyjne na osobę w gospodarstwach domowych w województwie wielkopolskim wyniosły 809,10 zł (w kraju 865,32 zł) i były wyższe niż przed rokiem o 11,4% oraz o 43,7% od poziomu z 2000 roku (w kraju odpowiednio: o 11,6% i 49,8%). W porównaniu z poprzednim rokiem większy wzrost odnotowano wśród wydatków na rekreację i kulturę (o 23,8%) oraz użytkowanie mieszkania i nośniki energii (o 20,7%). Zmniejszyły się natomiast wydatki związane z edukacją (o 4,6%).

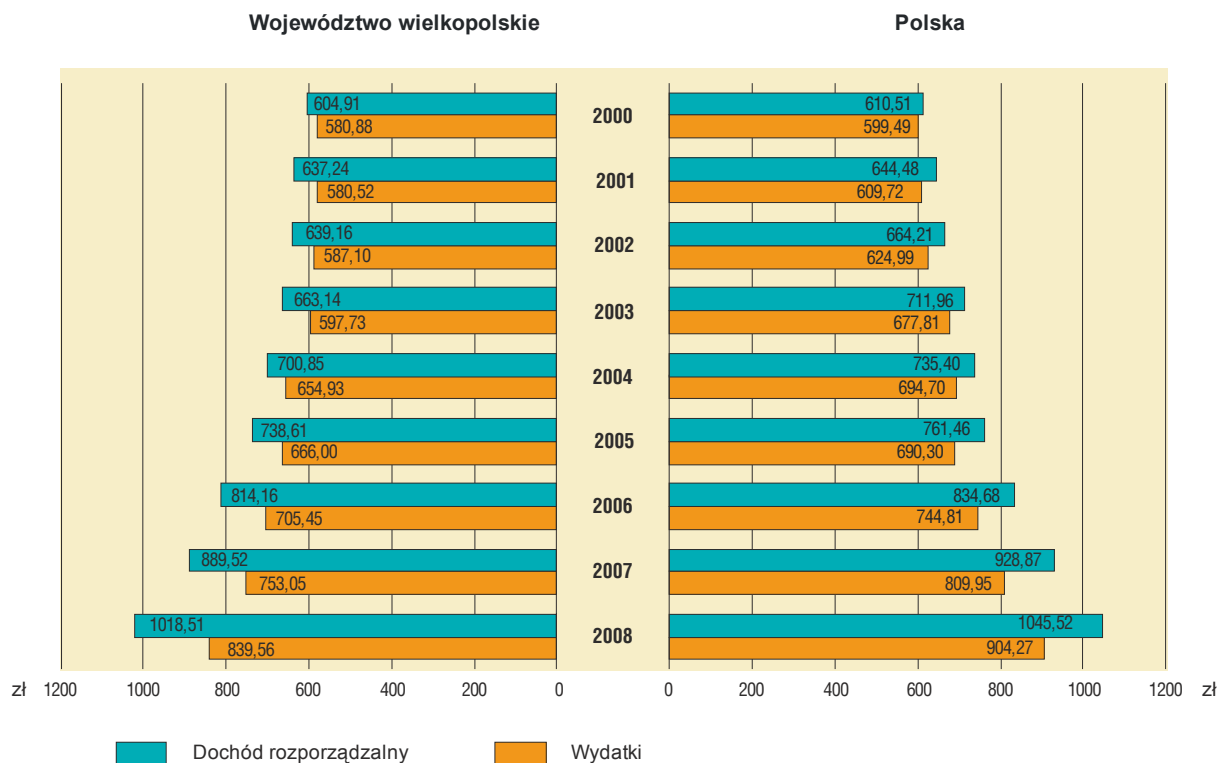
W strukturze wydatków w 2008 r. nadal dominowały żywność i napoje bezalkoholowe, chociaż w porównaniu z rokiem 2000 udział tej grupy w wydatkach budżetów domowych zmniejszył się z 31,6% do 27,2% (w 2007 r. wydatki na ten cel stanowiły w Wielkopolsce 27,5%). W kraju żywność i napoje bezalkoholowe w 2008 r. pochłaniały 25,6% wydatków (wobec 30,8% w 2000 r. i 26,6% w 2007 r.). Stosunkowo dużo gospodarstwa domowe wydawały również na użytkowanie mieszkań i nośniki energii. W 2008 r. takie wydatki w województwie wielkopolskim stanowiły 19,2% (wobec 17,4% w 2000 r. i 17,8% w 2007 r.), a w kraju – 18,9% (odpowiednio 17,9% i 18,4%).

TABL. 3. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

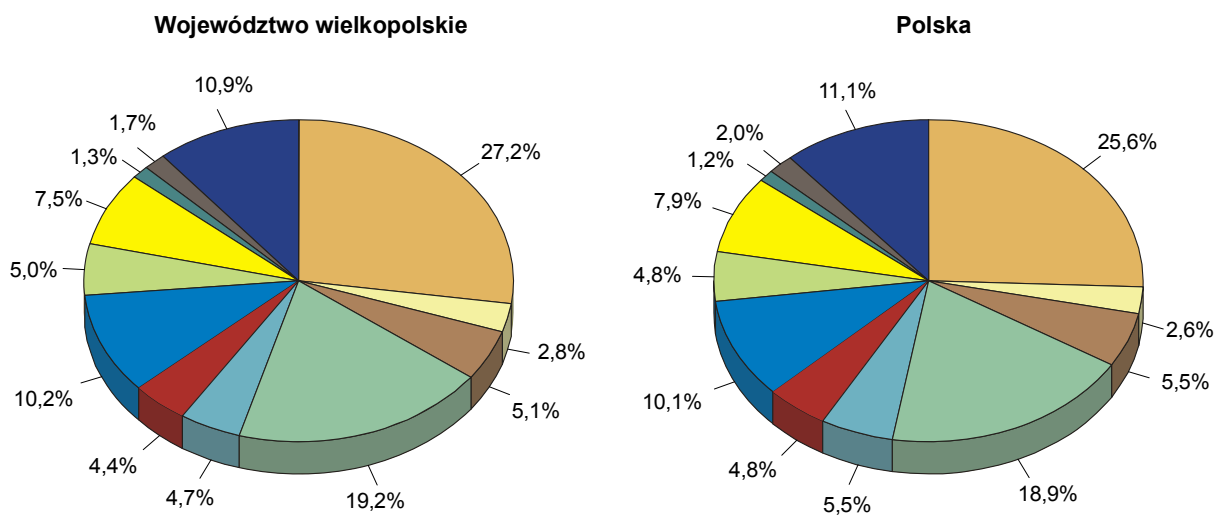
WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2007	2008
	na 1 osobę w zł			
OGÓLEM	580,88	666,00	753,05	839,56
W tym na towary i usługi konsumpcyjne	563,22	639,57	726,27	809,10
w tym na:				
żywność i napoje bezalkoholowe	183,59	186,20	207,30	228,42
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	16,64	17,32	20,44	23,31
odzież i obuwie.....	29,85	33,09	42,97	43,05
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	101,11	131,45	133,76	161,45
wyposażenie mieszkania i prowadzenie				
gospodarstwa domowego	32,47	31,84	37,22	39,61
zdrowie	24,36	30,58	34,52	37,32
transport	66,53	66,59 ^b	81,27 ^c	85,33
łącznie	20,71	36,38	39,72	42,24
rekreację i kulturę	36,01	43,14	51,12	63,31
edukację ^a	6,96	7,78 ^d	11,12	10,61
restauracje i hotele	5,85	11,99 ^e	13,19	14,53
inne towary i usługi	32,70	34,60	39,64	41,91

^a Łącznie z wychowaniem przedszkolnym. ^{b, c, d, e} Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: ^b –10,07%, ^c – 10,21%, ^d – 12,18%, ^e – 10,65%.

PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY I WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W 2008 R.

W % wydatków ogółem, wydatki na:

■ żywność i napoje bezalkoholowe	■ wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego	■ rekreację i kulturę
■ napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	■ zdrowie	■ edukację
■ odzież i obuwie	■ transport	■ restauracje i hotele
■ użytkowanie mieszkania i nośniki energii	■ łączność	■ pozostałe wydatki

Badanie budżetów gospodarstw domowych dostarcza także informacji o ilości spożytej żywności zakupionej za gotówkę (również przy użyciu kart płatniczych lub na kredyt), otrzymanej bezpłatnie oraz pobranej z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie lub z prowadzonej działalności gospodarczej. W 2008 roku w województwie wielkopolskim, w porównaniu z rokiem poprzednim, na podobnym poziomie pozostało spożycie pieczywa i produktów zbożowych, obniżył się poziom spożycia mleka – o 4,1%, oraz olejów i pozostałych tłuszczów – o 1,3%. Wzrosło natomiast spożycie owoców – o 10,3%, ryb – o 7,1%, mięsa – o 6,9%, cukru – o 2,1%, serów – o 1,2% oraz jaj – o 0,9%.

TABL. 4. PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2007	2008
	na 1 osobę w zł			
Pieczywo i produkty zbożowe w kg	8,95	8,21	7,52	7,52
w tym pieczywo	6,79	6,06	5,44	5,43
Mięso w kg.....	5,39	5,28	5,38	5,75
Ryby ^a w kg.....	0,42	0,38	0,42	0,45
Mleko ^b w l.....	4,69	3,77	3,39	3,25
Sery w kg	0,77	0,80	0,81	0,82
Jaja w szt.....	13,93	13,51	12,20	12,31
Oleje i pozostałe tłuszcze w kg.....	1,74	1,61	1,56	1,54
Owoce w kg	4,14	3,56	3,20	3,53
Warzywa w kg.....	12,13	11,13	9,73	9,76
Cukier w kg.....	1,74	1,59	1,41	1,44

^a Bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych. ^b Bez zagęszczonego i w proszku.

Z każdym rokiem zmienia się stan wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania. Dotyczy to przede wszystkim wzrostu posiadania sprzętu audiowizualnego i multimedialnego (odtwarzacze MP3, komputery, drukarki, DVD, telefony komórkowe) oraz AGD (zmywarki do naczyń oraz kuchenki mikrofalowe). Zmniejsza się natomiast wyposażenie gospodarstw domowych w sprzęt tzw. starej generacji, tj. magnetowidy, odtwarzacze wideo, radiomagnetofony oraz pralki i wirówki elektryczne.

W 2008 r. komputer osobisty posiadało 57,0% ogółu gospodarstw domowych województwa wielkopolskiego (w 2007 r. – 53,4% a w 2000 r. – 13,3%), w tym z dostępem do Internetu – 42,9%. *W kraju w komputer było wyposażonych 56,4% ogółu gospodarstw domowych, z dostępem do Internetu – 45,7%. Drukarce posiadało 39,0% ogółu gospodarstw w Wielkopolsce (w 2007 r. – 36,8% w 2000 r. – 8,4%), w kraju – 37,1%.*

Największy przyrost udziału liczby gospodarstw wyposażonych w dane dobro w 2008 r., w stosunku do roku poprzedniego, zaobserwowano w odniesieniu do fotograficznych aparatów cyfrowych (o 10,2 pkt.), odtwarzaczy DVD (o 8,2 pkt.), odtwarzaczy MP3 (o 7,9 pkt.), komputerów osobistych z dostępem do Internetu (o 6,4 pkt.), urządzeń do odbioru TV satelitarnej lub kablowej (o 4,8 pkt.) oraz telefonów komórkowych (o 3,6 pkt.). Znaczną dynamiką wzrostu cechowało się także wyposażenie w zmywarkę do naczyń (o 2,1 pkt.), pralkę automatyczną (o 1,8 pkt.) oraz motocykl, skuter, motorower (o 1,5 pkt.). Największy spadek odsetka gospodarstw domowych odnotowano w odniesieniu do wyposażenia w magnetowid, odtwarzacz video (o 6,3 pkt.), radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem (o 4,6 pkt.) oraz pralkę i wirówkę elektryczną (o 2,7 pkt.).

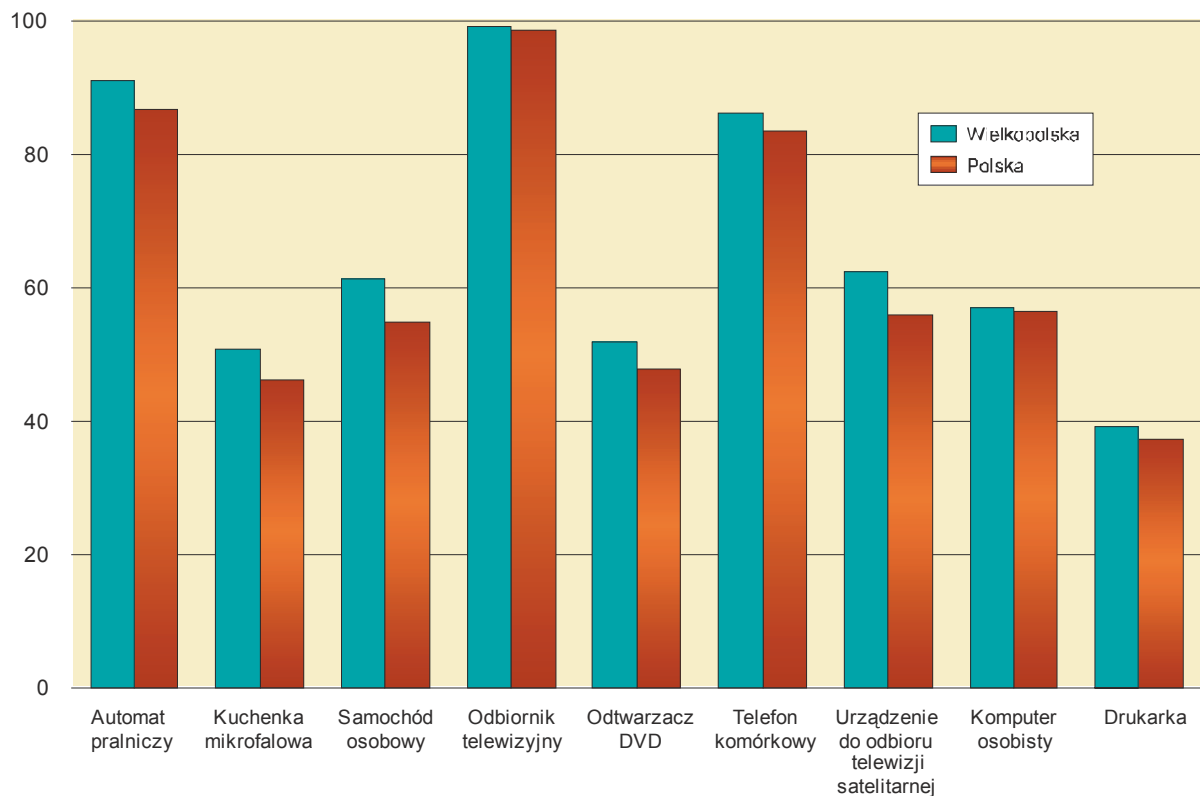
TABL. 5. GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2007	2008
	w % ogółu gospodarstw domowych			
Chłodziarka.....	98,2	98,2	99,1	99,6
Zamrażarka.....	48,2	36,1	42,5	41,7
Automat pralniczy.....	73,2	78,6	89,1	90,9
Zmywarka do naczyń.....	2,2	5,0	7,2	9,3
Kuchenka mikrofalowa.....	19,5	32,1	49,1	50,7
Samochód osobowy.....	56,3	55,9	61,2	61,2
Motocykl, skuter, motorower.....	6,2	4,9	4,7	6,2
Zestaw do odbioru, rejestracji i odtwarzania dźwięku (wieża).....	38,1	46,9	48,7	47,3
Odbiornik telewizyjny.....	99,1	98,8	99,1	99,0
Magnetowid.....	57,6	50,7	44,5	38,2
Odtwarzacz DVD.....	.	25,4	43,6	51,8
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej ^b	54,3	55,7	57,6	62,4
Aparat fotograficzny.....	52,6	56,5	58,4	62,3
Telefon komórkowy.....	18,5	69,9	82,5	86,0
Komputer osobisty.....	13,3	40,2	53,4	57,0
w tym z dostępem do Internetu.....	5,2	20,4	36,5	42,9
Drukarka.....	8,4	27,6	36,8	39,0

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. ^b Łącznie z telewizją kablową.

GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a W 2008 R.

W % ogółu gospodarstw domowych

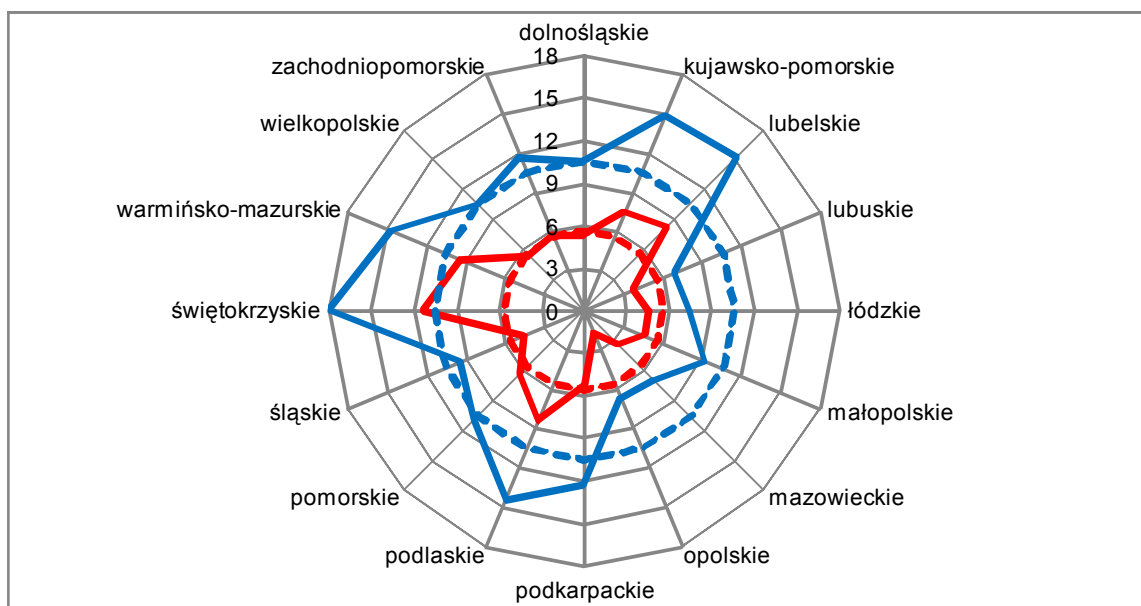

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.

Na podstawie badania budżetów gospodarstw domowych GUS szacuje wskaźniki zagrożenia ubóstwem, które określają ile procent osób w gospodarstwach domowych znajduje się poniżej minimum egzystencji² oraz relatywnej³ i ustawowej granicy ubóstwa⁴. W 2008 roku zasięg ubóstwa skrajnego, za którego granicę przyjmuje się minimum egzystencji, osiągnął w województwie wielkopolskim poziom 5,4% wobec 6,9% w 2007 r. (w kraju odpowiednio: 5,6% wobec 6,6%). Ubóstwem relatywnym w 2008 r. zagrożonych było 18,4% osób w wielkopolskich gospodarstwach domowych (o 0,8 pkt. więcej niż przeciętnie w kraju; w 2007 r. 19,2 % wobec 17,3% w kraju), a odsetek osób żyjących w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od ustawowej granicy ubóstwa, wynosił 10,6% (podobnie jak w kraju), wobec 16,1% w roku poprzednim (w kraju 14,6%). Należy jednak zaznaczyć, że spadek wartości wskaźnika zagrożenia ubóstwem ustawowym nastąpił przy utrzymaniu w 2007 i 2008 r. takiej samej nominalnej wartości progu ubóstwa, jaka obowiązywała od 1 października 2006 r.

Wartości wskaźników zagrożenia ubóstwem są w Wielkopolsce stosunkowo wysokie. W 2008 r. wskaźnik określający minimum egzystencji stawiał województwo wielkopolskie na 9. miejscu w kraju po województwach: opolskim (1,8%), mazowieckim (3,4%), lubuskim (3,8%), łódzkim, małopolskim i śląskim (4,6%) oraz dolnośląskim i podkarpackim (5,3%). Ze względu na poziom zagrożenia ubóstwem relatywnym Wielkopolska zajmowała miejsce 10., wyprzedzając tylko województwa: świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie, lubelskie, podlaskie, kujawsko-pomorskie i podkarpackie, natomiast poziom ustawowej granicy ubóstwa plasował ją na miejscu 8.

WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM WEDŁUG WOJEWÓDZTW W 2008 R.

W % osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej:

--- Polska	--- Polska
— województwa	— województwa

² Minimum egzystencji ustalane przez IPISS uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.

³ Procent osób w gospodarstwach domowych o wydatkach poniżej 50% średnich miesięcznych wydatków ogółu gospodarstw domowych.

⁴ Kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.